

Kaj Mogensens prædiken 3. søndag efter trinitatis

Taler

Kaj Mogensen
Sognepræst

Sted

Hvidbjerg Vesten Aa, Ørum og
Lodbjerg Kirker

Omstændigheder

Denne prædiken indgår i prædikensamlingen, "Liv og tro. Prædikener" (2014), der indeholder prædikener, som Kaj Mogensen har holdt gennem 26 år som sognepræst i Hvidbjerg Vesten Aa, Ørum og Lodbjerg Kirker. Derfor kendes denne prædikens præcise datering ikke, hvorfor prædikensamlingens udgivelsesår er sat som dato.

Prædikentekst

Lukasevangeliet kapitel 15, vers 11-32

Salmer

Den signede dag med fryd vi ser
Stiftet Guds Søn har på jorden et åndeligt rige
På Guds nåde
Når jeg er træt og trist, når modet svigter
Til himlene rækker din miskundhed, Gud

Fortabelse og frelse

Der er nogle fortællinger, der er gået os i blodet. De har præget os og er blevet en del af os, uden at vi egentlig er klar over det. Der, hvor de har været fortalt, har de præget menneskesyn og samfundsliv. Storm P. sagde om de gamle ordsprog: "Selvom de er glemt, er det dog dem, vi husker." Det samme gælder de to store, smukke og sande fortællinger i Lukasevangeliet: Jesu lignelse om Den barmhjertige samaritaner og dagens evangelium, som vi kalder Lignelsen om den fortabte søn, skønt det navn ikke er ganske fyldestgørende. For der er jo to sønner i fortællingen og en far. Sønnerne var fortabte, men er måske ikke de vigtigste i fortællingen?

Fortællingen kaldes en lignelse. Først hvad en lignelse *ikke* er. En lignelse er ikke en ligning. En ligning har én løsning. Vi bruger vores fornuft og forstand, når vi løser en ligning. Men når vi har løst den, behøver vi ikke at tænke mere over den. Vi har gjort os færdig med den. En ligning gør os klogere på ligningen, men ikke på verden og vores eget liv. Den ændrer intet. Den skaber ikke ny indsigt.

Ligningen er et redskab, der kan bruges til så meget praktisk. Men i sig selv har den vist ingen værdi. Men nu skal jeg ikke rode mig ud i flere tanker om det. Jeg har aldrig kunnet løse ligninger, jeg kæmpede med dem i skolen og har aldrig siden haft brug for dem. En af grundene til at jeg blev præst, ligger måske gemt her.

Anderledes er det med en lignelse. Den er et billede at gå ind i. Den kalder på vore tanker, følelser og vor vilje. Den afslører, dømmes, opmuntrer, udfordrer og frikender. Den gør os klogere på verden og på vort eget liv. Vi bliver aldrig færdige med den. Den er som et landskab, vi kan vandre igennem hele livet.

En lignelse er en fortælling, der handler om vort eget liv. Lignelsen tilbyder os en person at gå ind og opleve handlingen sammen med. Fortællingen om mit liv kan ikke fortælles sandt og vedkommende, uden at den også er fortællingen om Gud. Ligesom fortællingen om Gud ikke kan være sand og vedkommende, uden at den også er fortællingen om mit liv. Fortællingen om Gud og fortællingen om menneskelivet er en og den samme fortælling. Det er blevet moderne at fortælle fortællingen om menneskelivet uden at ville fortælle om Gud. Vi kalder det ateisme. Men en sådan fortælling bryder sammen. Selv når man tror, at man ikke fortæller om Gud, så gør man det alligevel. Fortællingen om Guds fravær er også en fortælling om Gud og menneskelivet. Tror jeg nok.

Hvem er jeg i fortællingen om den fortabte søn? Jeg er den fortabte søn, jeg er den fortabte datter. Jeg er del af den fortabte menneskehed. Vi bruger tit udtrykket "fortabelse" om en tilstand efter døden, som Gud ved en dom sender nogle mennesker i. Som regel og: forhåbentligt ikke os, men de andre. Dermed har man taget brodden ud af lignelsen og gjort den ualvorlig. Så har man udskudt fortabelsen til en ukendt fremtid og til at gælde de andre. At udskyde fortabelsen til efter døden er at frakende dette liv dets betydning.

Så er man slet ikke gået ind i lignelsen, men svæver over den og tager den som en ligning. En lignelses landskab skal ikke ses "sådan lidt fra oven," jeg skal vandre igennem fortællingen. Man kan sammenligne læsningen af en Jesuslignelse med en pilgrimsvandring: En rejse mod et mål, som Gud har fastsat, oplysning og oplivelse, en styrkelse af troen, håbet og kærligheden.

Jeg *er* den fortabte søn. Og fortabelse er ikke en tilstand efter døden, men en forfærdelig livsvirkelighed i livet. Fortabelse er døden *i* mit liv. Kim Larsen

stillede spørgsmålet: Fik du set det du ville, fik du hørt din melodi? (Højskolesangbogen (HS) nr. 138). Fortabelse er, når man må svare: Nej, jeg fik ikke set det jeg ville. Nej, jeg fik ikke hørt min melodi. Jeg *får* ikke set det, jeg så gerne vil se. Jeg *kan* ikke høre min melodi, livsmusikken er forstummet for mig eller overdøvet af døgnets larm. Kim Larsens lille vise er sunget for de levende. Hans spørgsmål kan føre til fortvivelse, men også kalde til opbrud og omvendelse. Kun som sådan giver det mening at lytte til den ved en begravelse. Måske var det bedst at undgå visen ved begravelser, fordi den ganske misforstås, hvis man tror, at spørgsmålet gælder den døde. For den døde er spørgsmålet ligegyldigt, for de levende er spørgsmålet vedkommende og pågående.

Fortællingen begynder slet ikke med det fortabte liv i svinestien, men med livet i hjemmet. Det er jo der Jesu fortælling begynder, det er vandringens udgangspunkt. Det er fortalt ganske kort, fordi livet hjemme hos faderen er det selvfølgelige.

Sønnen gik derhjemme hos Faderen. Han var, hvor han skulle være. Hans barndomshjem var trygt. De to brødre havde det godt derhjemme. Livet var en vidunderlig gave og en betroet opgave. Ud af den kærlighed, som de modtog, forventede faderen, at de med glæde og lyst levede den ud i forhold til hinanden og i forhold til andre mennesker.

Vi kan kalde det livet i Paradiset, den oprindelige "skabthed". Forhåbentlig kan du genkende den. For den er i al den kærlighed, som du modtager og giver. Den er i naturens skønhed – også i denne yndige og frydefulde sommertid. Den er i rosernes duft, fuglenes flugt og de små børns smil. Hvis du har haft en lykkelig barndom, så er Paradiset også i erindringen om din barndom, i dine forældres omsorg, i legen, i sangene, i at lære noget. Hvis du ikke har haft en lykkelig barndom, så er glimtet af Paradiset der i visheden om og smerten over, hvad du har savnet.

Sådan begynder det i hjemmet, i barndomslandet – også for den voksne. For mig er det om sommeren i et lille kolonihavehus ved åen en søndag i en lille familie. En tryghed og en kærlighed, som jeg har ganske let ved at genfremkalde. Jeg har et billede af paradiset på mit kontor: Et gammelt sort-hvid foto af et kolonihavehus, en flagstang og et rosenbed. En genklang i dette lille Paradis af det store. Skabelsens oprindelige godhed kan stadigvæk anes i "i den brogede verden, trods al dens nød og strid," der er stadigvæk spor af "skabelsens

ungdomstid", trods jordens [og min] høje alder (se HS nr. 97).

Så kom opbruddet. Men opbruddet behøvede ikke som i denne fortælling at være et brud. For man kan bringe Paradiset med sig. Man kan bære sin barndom med igennem livet. På den voksnes måde. Men der var så meget, der gik galt, da jeg spiste af kundskabens træ: Kulde og hårdhed, "beregning, forstand og foragt" (Thorkild Bjørnvig, HS nr. 210). Der var min svigten, min svaghed, min fejhed, mine fejltagelser. Nogle gange sagde jeg *ja*, hvor jeg skulle have sagt *nej* – andre gange *nej*, hvor jeg skulle have sagt *ja*. Nogle gange standsede jeg op, hvor jeg burde være gået videre. Nogle gange gik jeg forbi, hvor jeg burde standse op og blev som en anden præst i en anden af de store Jesuslignelser i Lukasevangeliet. Jeg gik forbi mit nødstedte medmenneske. Der er noget, som jeg inderligt fortryder i forhold til andre mennesker og dermed i forhold til Gud. Med Benny Andersen: "bag mig er misbrugte dage, foran mig noget jeg ikke ved" (fra *Svantes afskedsvis*).

Syndefaldet er en måde billedligt at udtrykke, at jeg ikke længere lever i Paradisets have, men i dette liv på denne jord, hvor sorg og glæde, ondt og godt, mørke og lys, fortabelse og frelse er viklet godt og grundigt ind i hinanden. Kender du også til den følelse, at der er noget i dit liv, som ikke har været og ikke er, som det burde være?

Den fortabte søn levede et udsvævende liv. Det skal forstås ganske bogstaveligt. At leve et udsvævende liv betyder, at livet forsvinder mellem hænderne på os, som vand, der løber gennem sandet. Mit sande liv svæver bort fra mig. Der bliver "tomhed, endeløs tomhed" tilbage (Prædikerens Bog 1,2).

Det er min skæbne og min skyld, som jeg har tilfælles med hele menneskeheden.

Det er ikke alt, hvad der kan siges om mit liv. Det er sandheden, men ikke hele sandheden. For anskuelighedens skyld lader lignelsen det, der i livet er blandet sammen, udfolde sig i forskellige livsafsnit. Det begyndte hjemme; det fortsatte ude. Det begyndte i Paradiset; det fortsatte Østen for Eden.

Men derude, Østen for Eden, i livet mellem tjørn og tidsel er der stadigvæk en erindring om barndomshjemmet. Hjemlængslen. For jeg er jo stadigvæk præget af Faderen. Hans billede er aldrig helt gået til grunde i mig. Det er ikke for sent, at jeg omvender mig. Det er aldrig for sent. End ikke døden er omvendelsens

grænse. Omvendelsen er, at Faderens prægning, at længsel efter den oprindelige mening og sammenhæng vender mig mod hjemmet. Vandringen hjem kan begynde.

Jeg er den fortabte søn, der med erindringen og længslen vender hjem.

I mit barndomshjem modtages jeg af min far, af Gud, som er kærlighed. Min længsel efter ham og hans længsel efter mig mødes og "går op i en højere enhed." Mødet kan finde sted hvor som helst, men oftest på en særlig stærk og skøn måde ved gudstjenesten, i dåben, ved nadveren. Her foregribes det endelige møde, når Jesus Kristus kommer med dom og tilgivelse og genoprettelse til hvert eneste menneske, til hele skaberværket.

Nu er det Faderen, Gud, der tager over. Han lytter til min syndsbeholdelse. Det er godt for mig selv at vedkende mig min skyld. Derved udtrykker jeg, at mit liv er betydningsfuldt. Men min far overhører ganske, når jeg siger, at jeg ikke er værd at kaldes hans søn. For det passer jo ikke. Min værdi som Guds barn ligger hverken i det gode, jeg gjorde, eller i hvad jeg forsømte. Min værdi er ikke erhvervet af mig, men skænket af ham. Min værdi er tilregnet ved hans nåde, ved hans kærlighed. Jeg er *hans* søn, jeg har altid været det og vil vedblive at være det – i al evighed. Faderen sætter ikke ord på forsoningen og genoprettelsen, hans ord er hans handlinger. Han viser sin tilgivelse ved at løbe hen til mig, falde mig om halsen og kysse mig.

Min far genindsætter mig i min værdighed som datter eller søn. Han giver mig den fineste festklædning, ring på hånden og sko på fødderne. Det er den tilregnede retfærdighed. Han giver mig mit tabte Paradis, mit fortabte skabelsesliv tilbage som nyt. Han lader erindringen om det tabte Paradis blive til oplevelse af det genvundne Paradis. Og det er her og nu: det er i gudstjenesten i kirken, i nadveren, i velsignelsen og det er i hverdagens gudstjeneste i al den kærlighed, omsorg og trøst, vi som medmennesker kan give hinanden. Det er i alle de glimt af Paradisets have, som vi får på væresteder, plejehjem, sygehuse, i hverdagslivet. Som faderen viste mig sin kærlighed i, hvad han gjorde og gør for mig, kan jeg videregive hans kærlighed i det, jeg gør.

Så er mønstret klart: det begynder i hjemmet, fortsætter fjernt fra hjemmet og slutter, hvor det begyndte. Enden er som begyndelsen. Ja, den er endnu skønnere, for nu er fortabelsen ikke længere mulig. Jeg er blevet klogere, oplyst

og oplivet. Det er fortællingen om den gode far, Gud, hvis miskundhed rækker til himmelen og hvis trofasthed når til skyerne. Det er fortællingen om mit liv, dets grundlag, dets virkelighed, dets håb og dets fremtid. Sådan er Gud, den far, som ingen jordisk far har kunnet leve op til, men som "hvert fædrenehus i himmelen og på jorden har navn efter (Efeserbrevet 3,15).

Der kunne fortællingen slutte, med fest og glæde i hjemmet, med nadver, med dans og musik, men Jesus standser ikke fortællingen her. For der er også den ældste søn. Hvem er han? Ja, han er også mig. Er han mon også dig?

Han er mig, når jeg ikke glæder mig over fortællingen om Den fortabte søn. Han er mig, når jeg ikke tør tro på den Guds grænseløse og uforbeholdne kærlighed. Den ældste søn kan også være den kirke, der sætter grænser for Guds kærlighed, og som ikke tør forkynde en nåde uden forbehold. Den ældste søn kan være ham, der kræver "dobbelt udgang." Han kan ikke forstå, at den fortabte søn i virkeligheden også er ham selv.

Faderen taler mildt og myndigt til den ældste søn. Han kalder ham til at være medarbejder på Faderens glæde. Faderen er den Gud, der kommer os i møde med kærlighed. Han bevæger os fra død til liv, fra frelse til fortabelse. Han er den kærlige Gud, der henter fortabte mennesker ind til Paradisets fest og glæde.

Hvordan slutter fortællingen? Går du ind eller bliver du derude i din forurettethed? Der er jo ingen tvivl om, hvad Faderen ønsker, at du skal gøre. Hvad gør du så? Ja, det er op til dig. For en lignelse er en fortælling, som du selv skal gøre færdig. Den er åben, som dit liv er åbent. Guds kærlighed står fast, og nu indbydes du til – som den ældste bror – at lade dig omfatte af den, mens du hører fortællingen. Faderens kærlighed til dig kan der ikke rokkes ved. Men det er nu skønt at tro den allerede nu. Hvorfor vente med festen? Den er jo begyndt, så kom indenfor.

Fortællingen om de to fortabte sønner og den kærlige fader er fortællingen til det enkelte menneske, men hvad der gælder det enkelte menneske, gælder for hele den skabte og faldne menneskehed, ja for hele skaberværket, som Gud kommer i møde, omfavner og kysser.

Det var en lignelse om Gud og menneskelivet. Men helt færdige er vi nu ikke. For Jesus, som fortalte lignelsen, er det menneske, som Gud har valgt til at sørge

for den lykkelige slutning. Han står så meget inde for sin egen fortælling, at han går i døden for at virkeliggøre fortællingen om vejen fra død til liv, fra fortabelse til frelse. Hvis ikke det var for ham, ville fortællingen aldrig slutte lykkeligt. Men den lykkelige slutning var det for ham *livet* om at gøre.

Kilde

Kaj Mogensen: "Liv og tro. Prædikener", s. 113-121. Aros. 2014

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

3. søndag efter trinitatis, Anden tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 1900-tallet, Prædikener fra 2000-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/kaj-mogensens-praediken-3-sondag-efter-trinitatis>